

Трохи лірики, смерти, любови і голос трави

Астапенко І. Чаполоч. – Львів: Видавництво [Анетти Антоненко](#), 2019. – 192 с.

Коли ви візьмете до рук нову книгу Ігоря Астапенка, то з кількох анотаційних реплік дізнаєтеся, що нічого такого подібного ще не було в українській літературі, що це, мовляв, бунт проти жанрових умовностей, виклик канонам і так далі. Ну таке... Але якби я не знала прізвища автора, мабуть, поклала би книгу на місце. Такі пафосні анотації відлякують, відштовхують і аж ніяк не сприяють читанню. Бо немає там ні «викликів традиційним канонам художньої прози», ні «бунту проти жанрових умовностей літератури». Я взагалі не думаю, що в сучасному літпроцесі можливо бунтувати чи руйнувати. Усе і так дозволено. Інша справа, як ти з цією вседозволеністю даватимеш собі раду.

Але повернемося до «Чаполочі». Якщо анотація таки не відлякає, то отримаєте кілька днів гарного читання за умови, що ви любите психологічну прозу із домішками поезії, сексу, крові та алкоголю і розкішну мову. Бо мова твору, на правду, гарна і насичена.

Письменник продовжує традиції [Олеся Ульяненка](#) та Степана Процюка, пропонуючи читачу ще одну м'ятежну душу в особі інтелектуала-збоченця-вбивці Євгена Горка. А для самого автора, можливо (бо ж це дебютний роман і хтозна, як далі буде), стане доброю традицією бути щедрим на епізоди, які більше нагадують поезії, аніж уривки прози. Фактично, це знахідка автора, адже зробити детективний роман про маніяка поетичним, ще й пояснити (психоаналіз ридає від щастя) вчинки головного – це не абищо...

Головний герой – мешканець містечка, стелла якого із назвою «втратила букву о», але як пише сам автор: «Для чого думати, що назва міста може щось змінити? Що сонце може сяяти тут по-іншому. Для чого думати, що люди народжені заради життя в ньому?» На правду, місце дії не є важливим, адже таких містечок із втраченими літерами та назвами – безліч. А от Євген Горко такий один, майже... Травматичне дитинство, нездадність знайти точку опори у житті, постійні втечі від себе самого і пошук себе – це якщо коротко про нього. «І зараз, коли я несу цю сумбурну сповідь, мені хочеться занурити своє висхле обличчя в студену криничну і змити своє минуле. А після – стесати до м'яса долоні об гостре каміння, щоби знищити лінію долі. Лінію життя. Усі лінії, які говорять про мене».

Невміння пізнавати світ через любов – одна із найголовніших рис Горка: «Не давши мені любові, Анна навчила мене любити себе (...) Чи винна людина в почутті нелюбові? Відрази? Презирства?» Для нього світ – це бідність, сморід риби на базарі, злягання

коханців з матір'ю, клаптики власних замальовок та книги. Він важко, що і не дивно, переживає історію мами, десь розуміючи, що саме це і визначило його історію буття: «Інколи я задумувався про життя матері, і мені було шкода її. Розкішне тіло цієї жінки могло би підкорювати великі подіуми й засмагати на березі лазурового океану, але воно стало всього лиш прихистком для базарних дикунів, запах кожного з яких був по-своєму обридливим».

Головний герой закінчує школу, вступає на філологічний факультет, вчиться, працює, читає книжки («самотність не залишала мені вибору – книги давали відчуття абстрактної співприсутності»). Здається, ще трішки – і ми побачимо селфмейд чоловіка, ймовірно, українського Мартіна Ідена, але автор вирішує інакше. Він взагалі позбавляє героя права на нормальне життя, бо нащо? Людей із нормальними життями чимало, як і містечок із загубленими літерами. Хоча хтозна, що таке нормальність...

Герой Астапенка не відчуває свою причетність до людей, проте відчуває причетність до природи, зв'язок із нею, землею (до речі, чаполоч – це не лише алкогольний напій, а й запашна трава), його не навчили слухати людей, тому слухає він трави і води. Та й маму свою він називає Осокою. І тікає він не в місто: «Підводжуся, струшую із себе траву й босим рухаюся тінню зеленої гори до підніжжя, тримаючи в зубах одну з останніх скруток. Відчуваю полегкість у диханні й думанні – хочеться лету...»

Здається, з героєм усе зрозуміло. Автор чітко і прозоро пояснив своїм романом і вчинки персонажа, і детально прописав його надрильність, але для тих, хто не зрозумів/не відчитав, подає епілог, який починається так: «Щоразу, коли я берусь до перечитування цього рукопису, мені стає ніяково. Відчуваю себе зайвим і німічним, адже мої сухі вправляння в слові зовсім не пасують до цього розкішного живого шаленого тексту, що належить перу Євгена Горка». Направду, зайве, адже не так і важливо, хто і що знайшов, як і назва містечка із втраченою літерою. Хоча, якщо уявити, що весь роман це рукопис Горка, то можна вірити, що принаймні одна річ вдалася герою – він написав гарну книгу.